

Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea

CULTUURMENU

jaarverslag
2024

Inhoud

Voorwoord 1

Cultuurmenu inleiding 3

1	Samenvatting Cultuurmenu voor het primair- en voortgezet onderwijs 2023	4
2	Organisatie	4
3	Uitvoering	5
3.1	Aantallen deelnemende leerlingen Cultuurmenu PO en VO, deelname scholen uit aandachtswijken in het kalenderjaar 2024	5
3.2	Educatoren/museumdocenten en diversiteit	7
3.3	Cultuurmenu PO 2024-2025	7
3.4	Museum Molen de Vlieger uit Voorburg doet 2023-2024 mee met Cultuurmenu VO 2.0	7
3.5	Projectplannen Cultuurmenu, busvervoer en roostersysteem	8
3.6	Cultuurmenu PO, drie menu's	8
3.7	Montessorischolen	8
3.8	Communicatie en marketing	8
3.9	De PO leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed'	9
4	De drie menu's van het schooljaar 2024-2025	10
4.1	Cultuurmenu doorgaande leerlijn	12
5	Evaluatieonderzoek schooljaar 2023-2024	14
5.1	Evaluatie	14
5.2	Korte samenvatting evaluatierapport 2023-2024	14
5.3	Busvervoer	18
6	Cultuurmenu PO	19
6.1	Doelstellingen Cultuurmenu PO	19
7	Thema's in de lessen vanaf 2023-2024	20
7.1	Verdieping van leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed'	20
7.2	Hoe de opzet van de cultuurmenulessen tot stand komt	20
7.3	Vakken en bijbehorende kerndoelen waar cultuurmenulessen op aansluiten	20
7.4	Montessorischolen	21
8	Cultuurmenu VO	21
8.1	Cultuurmenu VO 2.0 nieuwe opzet	22
8.2	Meerwaarde van het aanbod	24
8.3	Pilot praktijkscholen	24
9	Financiële ondersteuning kalenderjaar 2023	25
10	Cultuurmenu VO leerlijn	26
11	Veranderingen	29
12	Toekomstplannen	29
12.1	Het Cultuurmenu PO	29
12.2	Nieuwe menu's en nieuwe lessen vanaf 2022-2023	30
12.3	Het Cultuurmenu VO 2.0	30
12.4	De Haagse Museumtent (HMT)	32

Colofon, Met dank aan 37

Adressen 38

Voorwoord

Het bestuur van Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea biedt u hierbij het jaarverslag 2024 aan. De stichting is opgericht op 1 juli 2009 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Haaglanden onder nummer 27347650. Met ingang van 1 januari 2010 zet deze stichting de activiteiten voort die voorheen door de vereniging Haags Museum Platform werden uitgevoerd. De stichting heeft als doel het dienen van de collectieve belangen van musea in de regio Haaglanden in de breedste zin, waaronder verlagen van drempels voor museumbezoek voor kinderen en jeugd.

Het Cultuurmenu PO (educatieproject) www.cultuurmenu.nl wordt door de Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea al 20 jaar aangeboden aan het primair onderwijs in Den Haag en de regio. Inmiddels doen hier 19 musea/erfgoed-instellingen aan mee (volgend schooljaar 20). Het Cultuurmenu VO 2.0 voor het voortgezet onderwijs is in 2017 gestart, hier doen 16 musea aan mee. Het Cultuurmenu kent al jarenlang een divers en inclusief karakter, zowel voor wat betreft het deelnemersveld, als met betrekking tot het inhoudelijke aanbod.

Nieuw in ons aanbod is de Haagse Museumtent, www.haagsemuseumtent.nl waarmee wij naar scholen, buurthuizen en instellingen voor ouders toe kunnen gaan. In dit verslag is een toelichting opgenomen hierover.

Voorts zijn we in 2024 bezig met het voorbereiden van de viering van het 20-jarig bestaan van het Cultuurmenu, dat in 2025 zal plaatsvinden.

Met ingang van 2014 worden de activiteiten van de stichting (in het bijzonder het Cultuurmenu primair onderwijs) niet meer financieel ondersteund door de Gemeente Den Haag. Ook voor het 'Cultuurmenu voortgezet onderwijs' ontvangen we sinds een aantal jaren geen subsidie meer.

De activiteiten van de stichting worden voor een zeer belangrijk deel mogelijk gemaakt door tal van fondsen en sponsors. Wij zijn hen allen dank verschuldigd voor deze ondersteuning. Dit mede namens allen die deelnemen aan de activiteiten die door de stichting worden georganiseerd.

Tenslotte zijn wij een woord van dank verschuldigd aan allen die een grote inzet leveren bij de totstandkoming van onze activiteiten, in het bijzonder aan Sandra Bal onder wiens leiding het Projectenbureau Haagse Musea van de stichting functioneert.

G.W.B. van Nooten, voorzitter SGPHM

Samenstelling bestuur Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea

G.W.B. van Nooten, voorzitter

R. van Zanen, penningmeester

I. Eilander, secretaris

Frank van der Schoot, bestuurslid

L.G. Matthaar, bestuurslid

Het bestuur heeft in 2024 regelmatig vergaderd.

Projectenbureau Haagse Musea

Het bureau is gevestigd in het Museon:

Stadhouderslaan 37, 2517 HV Den Haag

Cultuurmenu

Inleiding

Het Cultuurmenu voor het primair onderwijs (Cultuurmenu PO) is een programma van de Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea. Het bestaat uit erfgoed/museumlessen van 19 musea/erfgoedinstellingen voor groep 1 tot en met groep 8 van het primair onderwijs in Den Haag. De lessen volgen een doorlopende leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed' en vinden plaats in de Haagse musea/erfgoedinstellingen. Ter voorbereiding en verwerking van de lessen in de musea krijgen de docenten van de scholen lesmateriaal aangeboden via de website. Scholen ontvangen begin van het schooljaar een rooster voor deelname aan de cultuurmenulessen, inclusief het busvervoer.

Elk jaar bezoekt een klas een andere museum/erfgoedinstelling. Aan het eind van de basisschoolperiode heeft een leerling kennisgemaakt met de grote verscheidenheid aan erfgoedinstellingen in Den Haag en met diverse aspecten van het cultureel erfgoed in zijn/haar omgeving. Hiermee wordt sinds jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan een goede basis voor cultuureducatie. Veel leerlingen bezoeken van huis uit geen musea, door het in klassenverband aan te bieden krijgen ze een kans om het uitgebreide aanbod van cultureel erfgoed uit hun eigen omgeving te zien.

Het Cultuurmenu voor het voortgezet onderwijs (Cultuurmenu VO 2.0) is een programma voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs in Den Haag en de regio. Dit programma is in het schooljaar 2017-2018 gestart. In 2024 is het programma aangepast en werken we met de leerlijn Burgerschap en Cultuur. Naar aanleiding van de ervaringen van de afgelopen jaren en de behoefte van scholen is besloten meer maatwerk te gaan leveren aan de scholen en het idee van de menu's vanaf schooljaar 2024-2025 los te laten. Middelbare scholen boeken liever vooral 'losse' lessen binnen de leerlijnen. Door meer maatwerk te gaan leveren, kan het Cultuurmenu VO 2.0 meer aansluiten op het curriculum van de scholen waardoor er naar verwachting ook beter geboekt gaat worden.

Van februari t/m mei 2023 organiseerden we de pilot van het nieuwe programma De Haagse Museumtent. De pilot richt zich op scholen én op een nieuwe doelgroep: senioren. In plaats van naar de culturele instellingen te gaan, komt De Haagse Museumtent bij de deelnemers op bezoek. Gezien de positieve reacties bij de scholen en senioreninstellingen is De Haagse Museumtent vanaf het najaar van 2024 onderdeel van het reguliere aanbod van de stichting.

Achtergrondinformatie over alle programma's wordt gegeven op de website www.cultuurmenu.nl, www.haagsemuseumtent.nl, in het meerjarenbeleidsplan 2022-2023 en verder.

1 Samenvatting Cultuurmenu voor het primair- en voortgezet onderwijs 2024

In 2024 hebben er totaal 1.105 lesgroepen PO en VO met 27.124 leerlingen deelgenomen aan de museumlessen van het Haags Cultuurmenu.

2 Organisatie

Het hoofd van het Projectenbureau Haagse Musea/projectleider Cultuurmenu, Het hoofd van het Projectenbureau Haagse Musea/projectleider Cultuurmenu/Haagse Museumtent, Sandra Bal en de secretariaatsmedewerker Ingrid Scholten werken intensief samen met de Werkgroep Educatie van de Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea en leggen verantwoording af aan het bestuur. De Werkgroep Educatie komt onder voorzitterschap van Sandra Bal tweemaandelijks bijeen. In deze werkgroep participeren de educatieve afdelingen van alle musea/erfgoedinstellingen die meewerken aan de Cultuurmenu's voor het primair en voortgezet onderwijs.

Informatiewerkplaats onder leiding van Hans de Groot is als externe partner bij het Cultuurmenu betrokken voor de samenstelling van de roosters voor de erfgoedinstellingen, de scholen en het busvervoer. Hij zorgt voor de logistieke organisatie en werkt nauw samen met de projectleider van de Cultuurmenu's. Om de communicatie vlot te laten verlopen tussen de scholen, de erfgoedinstellingen en de busmaatschappij is er een speciale hotline voor acute zaken en een speciaal e-mailadres voor de roosterzaken ingesteld. Alle roosters voor de erfgoedinstellingen en de scholen staan online.

3 Uitvoering

3.1 Aantallen deelnemende leerlingen Cultuurmenu PO en VO, deelname scholen uit aandachtswijken in het kalenderjaar 2024

Cultuurmenu kalenderjaar 2024		22-12-2024	
Aantallen deelnemende leerlingen naar regulier onderwijs of aandachtsschool			
	Jan-Jun	Jul-Dec	totaal
regulier	10.394	8.264	18.658
aandacht school	5.156	3.310	8.466
Totaal	15.550	11.574	27.124

Aantallen deelnemende leerlingen naar primair- of voortgezet onderwijs			
	Jan-Jun	Jul-Dec	totaal
primair onderwijs	13.505	11.284	24.789
voortgezet onderwijs	2.045	290	2.335
Totaal	15.550	11.574	27.124

Aantallen deelnemende leerlingen naar plaats			
	Jan-Jun	Jul-Dec	totaal
Delfgauw	107	22	129
Delft	503	854	1.357
Den Haag	9.656	5.936	15.592
Leidschendam	1.090	1.081	2.171
Naaldwijk	78	287	365
Nootdorp		96	96
Pijnacker	84	295	379
Poeldijk	271	97	368
Rijswijk	1.619	1.330	2.949
Voorburg	865	285	1.150
Wassenaar	686	950	1.636
Wateringen	371	25	396
Zoetermeer	220	316	536
Totaal	15.550	11.574	27.124

Aantallen deelnemende leerlingen per museum			
	Jan-Jun	Jul-Dec	totaal
Afdeling Monumentenzorg en Welstand		555	555
Archeologie Den Haag	405	329	734
De Mesdag Collectie	841	364	1.205
Fotomuseum Den Haag	621	305	926
Galerij Prins Willem V	666		666
Haags Historisch Museum	822	817	1.639
Huis van het Boek	623	388	1.011
Kunstmuseum	755	390	1.145
Kunstmuseum - kleuterles		579	579

Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum, lesruimte Brief voor Aap	1.512	1.047	2.559
Louwman Museum	518	633	1.151
Mauritshuis	1.325		1.325
Monumentenzorg - Toernooiveld	42		42
Monumentenzorg Gemeente Den Haag - Hofje van Wouw	543		543
Museon-Omniversum	846	859	1.705
Museum Bredius	539	328	867
Museum Molen De Vlieger	48		48
Museum Panorama Mesdag	730	561	1.291
Museum Prinsenhof Delft	486	1.044	1.530
Museum Rijswijk	30	1.021	1.051
Muzee Scheveningen	1.497	742	2.239
Nationaal Archief	484	429	913
Nationaal Monument Oranjestad	172		172
Rijksmuseum de Gevangenpoort	775	446	1.221
Vredespaleis	504	311	815
West Den Haag	766	426	1.192
Totaal	15.550	11.574	27.124

Schooljaar 2024-2025

Totaal 29 PO scholen uit de verschillende aandachtwijken in Den Haag en de regio:

- 18 Haagse scholen
- 11 scholen in de regio van Den Haag

18 scholen uit aandachtwijken in Den Haag:

- 2 scholen uit Zuidwal
- 2 scholen uit Huygenspark
- 3 scholen uit Laak en Centrum
- 3 scholen uit Zuid - West Escamp
- 6 scholen uit Morgenstond, Vrederust en Bouwlust
- 2 scholen uit Transvaal, Rustenburg

11 scholen uit aandachtwijken uit de regio:

- 1 school uit De Heuvel, Leidschendam
- 1 school uit Prinsenhof, Leidschendam
- 1 scholen uit Bovenveen, Voorburg
- 2 scholen uit Te Werve, Rijswijk
- 3 scholen uit De Muziekbuit, Rijswijk
- 1 school uit Zuid, Zoetermeer
- 1 school uit Ackerwoude, Pijnacker
- 1 school uit Buitenhof/ Reinier de Graaf buurt, Delft

Deelname leerlingen en senioren aan De Haagse Museumtent

In februari 2023 is gestart met een pilot van De Haagse Museumtent. Samen met de onderstaande deelnemende organisaties is het plan uitgevoerd. We hebben getest bij twee totaal verschillende doelgroepen: leerlingen van PO scholen, peuters, kleuters, speciaal onderwijs en bij zelfstandig wonende en inwonende senioren in zorginstellingen. Basis voor de start in 2024 is de succesvolle uitkomst van de pilot. Sinds oktober 2024 zijn we officieel gestart met dit programma, er zijn al meer dan 30 groeps boekingen gedaan voor kinderen/leerlingen en 31 voor senioren groepen. Er kan nog het hele jaar tot en met juni 2025 ingeschreven worden. In het kalenderjaar 2024 is geboekt voor oktober tot en met december:

325 leerlingen
277 senioren
602 totaal aantal t/m 12 december

3.2 Educatoren/museumdocenten en diversiteit

De cultuurmenulessen worden samengesteld door de educatieve diensten van de musea/erfgoedinstellingen. De cultuurmenulessen worden gegeven door gekwalificeerde museumdocenten. Zij hebben verschillende culturele achtergronden en zijn gewend aan het geven van les aan leerlingen met alle culturele achtergronden. De inclusieve lessen worden gegeven aan scholen uit alle wijken van Den Haag, maar ook aan scholen uit de regio. Daarnaast is er een speciaal programma voor de Montessorischolen en als speciaal onderwijs zich opgeeft om mee te doen, dan worden de lessen voor deze leerlingen ook aangepast. Het aanbod is er voor alle scholen dus ook voor scholen in aandacht wijken. De museumdocenten hebben veel ervaring in het geven van les aan leerlingen met bijvoorbeeld taalachterstanden en/of leerachterstanden.

3.3 Cultuurmenu PO 2024-2025

Het Mauritshuis heeft aangegeven voorlopig niet meer mee te doen met het Cultuurmenu omdat zij willen focussen op een andere publieksgroep en Galerij Prins Willem doet niet mee vanwege verbouwingen. Het Kunstmuseum en het Museon-Omniversum hebben de lessen overgenomen. Het Kunstmuseum heeft een mooie nieuwe les gemaakt voor de kleuters: Vos houdt van kunst en het Museon geeft de les: Laat je tanden zien.

3.4 Museum Molen de Vlieger uit Voorburg doet 2023-2024 mee met Cultuurmenu VO 2.0

Museum Prinsenhof en het Literatuurmuseum zijn nieuw binnen het aanbod van het Cultuurmenu VO 2.0

3.5 Projectplannen Cultuurmenu, busvervoer en roostersysteem

Projectplannen Cultuurmenu PO en VO

Basis voor het Cultuurmenu PO en het Cultuurmenu VO van 2024 zijn:

- Projectplan Cultuurmenu PO 2022-2023 en verder;
- Projectplan Cultuurmenu VO 2022-2023 en verder;
- Begrotingen PO 2024 en VO 2024-2025.

Busvervoer en roostersysteem

Het busvervoer wordt verzorgd door busmaatschappij BAB-VIOS Touringcars te Weteringen. Informatiewerkplaats maakt, in overleg met het Projectenbureau Haagse Musea, een zo optimaal mogelijk rooster.

3.6 Cultuurmenu PO, drie menu's

Het Cultuurmenu biedt de scholen vanaf het schooljaar 2020-2021 drie menu's aan. Iedere schoolgroep gaat elk jaar naar een ander soort museum/erfgoedinstelling. En elk museum geeft een les die aansluit bij diverse schoolvakken met bijbehorende kerndoelen. De drie menu's zijn evenwichtig samengesteld. De scholen kunnen bij inschrijving hun voorkeur aangeven voor Cultuurmenu 1, Cultuurmenu 2 of Cultuurmenu 3, maar er wordt een 33% verdeling van de lessen bij de erfgoedinstellingen gewaarborgd.

3.7 Montessorischolen

Voor de Montessorischolen is een apart lesaanbod ontwikkeld in verband met het schoolcurriculum/de andere indeling voor de groepen voor groep 1-2, groep 3-4-5, groep 6-7-8. Aan alle Montessorischolen wordt dit speciale menu aangeboden.

3.8 Communicatie en marketing

In mei 2024 werden in totaal 390 brochures verstuurd per post en digitaal over het Cultuurmenu voor het schooljaar 2024-2025 naar alle Haagse en regionale basis en VO-scholen verzonden. Vanaf dat moment konden de scholen zich aanmelden. Op de website www.cultuurmenu.nl stond het programma voor het nieuwe schooljaar. Hier kunnen scholen zich binnen een aangegeven periode inschrijven.

Om meer bekendheid te geven in Den Haag aan het Cultuurmenu is vanaf 2013 een 'Cultuurmenubus' ingezet. BAB VIOS Touringcars heeft hiervoor een bus ter beschikking gesteld. Iedere dag dat er bussen rijden voor het Cultuurmenu wordt deze bus ingezet. In 2022 heeft de Cultuurmenubus nieuw jasje gekregen en is voorzien van mooie foto's en teksten, zie foto op pagina 18.

In 2024 is weer extra ingezet op social media, er wordt nu wekelijks gepost op Instagram en facebook om hiermee meer bekendheid te geven aan het Cultuurmenu VO en PO en de donateursactie.

Rijksmuseum de Gevangenpoort, © Kim Verhate

3.9 De PO leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed'

Aan het Cultuurmenu 2023-2024 doen 19 Haagse musea/erfgoedinstellingen mee. De gezamenlijke leerlijn van alle cultuurmenulesen is kerndoel 56: Kennismaken met cultureel erfgoed. Bij iedere instelling staat centraal hun collectie en het verhaal dat iedere deelnemende erfgoedinstelling hierbij wil vertellen. Elke les heeft een eigen lesdoel afgestemd op het schoolcurriculum van de bezoekende schoolgroep. Hierdoor maken de leerlingen van de schoolgroepen niet alleen kennis met een grote diversiteit aan cultureel erfgoed maar ook met diverse Haagse musea/erfgoedinstellingen.

De leerlijn is ontwikkeld door een samenwerkingsverband met een aantal scholen en de deelnemende instellingen. In de evaluaties en klankbordbijeenkomsten wordt ook met de scholen geïnventariseerd wat men van de opzet van de leerlijn vindt. De lessen van de menu's zijn exclusief voor het Cultuurmenu.

Bij het samenstellen van de menu's is gelet op:

1. wensen van de scholen;
2. het niveau per groep en aansluiting op de verschillende lesdoelen;
3. de leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed';
4. een evenwichtige verdeling met soorten erfgoed over de drie menu's;
5. busclusters die gevormd moeten worden in verband met de kosten.

4 De drie menu's van het schooljaar 2024-2025

Menu 1

Groep	Instelling		Titel les	Thema's van de les
1-2	Kunstmuseum Den Haag		Vos houdt van kunst	Kunst, kiezen, maken, tentoonstelling, verzamelen, leefomgeving, schoonheid, stad, natuur, ontdekken, samen, delen
3	Haags Historisch Museum Kan vanwege vernieuwing op andere locatie plaats vinden.		Haagse Ikkie	Identiteit, omgeving, stad, dorp, vroeger, nu, toekomst
4	Louwman Museum		Peka het paard en Otto de auto	Vervoer, techniek en vroeger/nu
5	Museon-Omniversum		Romeinen langs de grens De influencers van de oudheid	Identiteit, kaarten, kleding, materialen, milieu, omgeving/ stad/dorp, samenleven, techniek, vervoer, voedsel/ voeding, vroeger/nu/toekomst
6	Museum Rijswijk		Papieren dieren!	Dieren, kunst, samenleven, verhalen, inleven in de ander
7	Rijksmuseum de Gevangenpoort		Moord in de poort	Burgerschap, toekomst oorzaak/gevolg, ontdekkend-leren, bronnenonderzoek, samenwerken, inleven in een ander, arm en rijk
8	West Den Haag		Kunstverkenners	Maatschappij, hedendaags Haags

Menu 2

Groep	Instelling		Titel les	Thema's van de les
1-2	Kinderboekenmuseum		Een brief voor Aap	Samenleven, samen spelen, dieren, communicatie, kunst, taal- en leesontwikkeling
3	Museon-Omniversum		Laat je tanden zien! 'Ontdek de verschillende vormen van tanden en kiezen'	De mens is ook natuur, zorgen voor je omgeving en jezelf, dieren, verschillen zijn er met een reden.
4	Kunstmuseum Den Haag		Op bezoek bij de beeldhouwer	Leefomgeving, samenwerken, identiteit, ontdekken, vroeger en nu, kunst, verzamelen, materialen, kiezen, technieken, tentoonstelling

Menu 2 vervolg

Groep	Instelling		Titel les	Thema's van de les
5	Museum Panorama Mesdag		Met Mesdag mee naar de zee	Kunst, stad, dorp, natuur, vroeger
6	Afdeling Monumentenzorg en Welstand		Holy Moly Mozaïek!	Religie, cultureel erfgoed, kunst, kleuren, creatief denken, materialen, vroeger en nu, verhalen, identiteit, samenwerken
7	Nationaal Archief		Klimaatschuld: wie betaalt?	Natuur, milieu, vroeger en nu, onderzoeken
8	Museum Prinsenhof Delft		In de voetsporen van de Prins	Vroeger, nu, oorlog, burgerschap, mensenrechten, religie

Menu 3

Groep	Instelling		Titel les	Thema's van de les
1-2	Muzee Scheveningen		Kijk, een schelp!	Bewegen, dieren, materialen, milieu, natuur, omgeving, onderzoeken
3	De Mesdag Collectie		Mesdag en de zee	Kunst, vroeger, nu, natuur, dieren, werken, wonen, milieu, gelijke kansen
4	Huis van het boek		Ingewikkelde letters	Communicatie, kunst, vroeger, nu
5	Museum Bredius		Ik zie, ik zie wat jij niet ziet	Probleem oplossen, creatief denken, sociale en culturele vaardigheden, zelfregulering, samenwerken, communiceren
6	Fotomuseum Den Haag		Ontdek het Fotomuseum	Kunst, communicatie, social media, techniek, maatschappij, leefomgeving, identiteit, ontdekken
7	Archeologie		Van Floris tot Willem Alexander De gebouwen van het binnenhof	Wonen, bouwen, leefomgeving, stad, identiteit, vroeger, nu
8	Vredespaleis		Vrede maak je niet alleen	Samen, samenwerken, over je grenzen heen kijken, oorlog, vrede

Cultuurmenu doorgaande leerlijn: ‘Kennismaken met cultureel erfgoed’

Kunstzinnige oriëntatie, kerndoel 56: de leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed
Sommige tussendoelen komen in de cultuurmenulesen direct ter sprake, andere zullen door opeenstapeling van ervaringen duidelijk worden.

- Van links naar rechts, opbouw in schooljaren. Van boven naar beneden, opbouw per les.

Groep 1-2		Groep 3-4		Groep 5-6		Groep 7-8	
oriënteren	De leerling kan met aandacht waarnemen en luisteren naar verhalen die horen bij betekenisvolle objecten, historische gebouwen en gebeurtenissen.	Als in groep 1-2+ De leerling kan met aandacht betekenisvolle objecten en historische gebouwen waarnemen.	Als in groep 3-4+ De leerling kan zich openstellen voor verschillende uitingen van culturele en kunstzinnige uitingen in zijn/haar leefomgeving.	Als in groep 5-6+ De leerling kan communiceren over verschillende uitingen van kunst en cultuur met anderen.			
	De leerling leert dat een erfgoedinstelling een instituut is waar verzamelingen aangelegd worden.	Als in groep 1-2+ De leerling begrijpt dat een erfgoedinstelling zijn verzamelingen zorgvuldig beheert.	als in groep 3-4	Als in groep 5-6+ De leerling begrijpt dat een erfgoedinstelling verschillende presentaties heeft en kan de inhoud van de presentatie begrijpen.			
	De leerling leert wat verzamelen is en refereert dit aan eigen verzamelingen.	Als in groep 1-2+ De leerling leert dat je verzamelingen zorgvuldig kunt bewaren en waarom dat belangrijk is.	Als in groep 3-4+ De leerling leert over de eigenschappen van materialen en materiaalbewerking door zintuiglijke waarneming: kleur, vorm, ruimte, textuur en compositie, materiaal, geur, gewicht. De leerling leert van het waarnemen van echt 'tastbare' objecten; een waardevolle aanvulling op digitale informatie.	als in groep 5-6			
	De leerling ervaart en begrijpt dat objecten uit verschillende tijden en culturen een verhaal met zich meedragen.	Als in groep 1-2+ De leerling kent de relatie tussen vorm en functie van sommige voorwerpen uit het verleden.	Als in groep 3-4+ De leerling leert dat het van belang is om erfgoedbronnen te bewaren, omdat het informatiedragers zijn. Deze vertellen ons over het verleden, het heden in relatie tot onze toekomst.	als in groep 5-6			
onderzoeken - produceren		De leerling kan verhalen rond kunst- en/of (natuur)historische objecten koppelen aan zijn eigen belevingswereld door middel van interactieve (kunstzinnige) opdrachten en of spelvormen.	Als in groep 1-2 De leerling leert zich creatief te uiten naar aanleiding van objecten en historische gebouwen. Hij/zij kan experimenteren met technieken, materialen, nieuwe media en verschillende mogelijkheden uitproberen.	Als in groep 3-4 De leerling leert goed naar erfgoed te kijken en dit te verwerken in een (creatieve) opdracht en daarbij zijn verbeelding te gebruiken.	Als in groep 5-6 De leerling leert zijn/haar verbeelding te gebruiken bij objecten, documenten, historische gebouwen en (historische) personen.		
		De leerling vertelt over zijn eigen bekende omgevingsobjecten en verzamelingen. De leerling ontdekt en verbreedt spelenderwijs zijn/haar horizon.	Als in groep 1-2+ De leerling onderzoekt en wordt enthousiast voor nieuwe onbekende werelden.	Als in groep 3-4+ De leerling kan eigen eerder opgedane kennis in een andere setting aanvullen en verdiepen.	Als in groep 5-6+ De leerling ziet door zelf onderzoek te doen de waarde van wetenschappelijk onderzoek/benadering, dit geeft ruimte aan objectief, inclusief en genuanceerd denken.		
reflecteren		De leerling kan zijn ervaringen verwerken in een werkstuk (b.v. tekening, verhaal vertellen).	als in groep 1-2	als in 3-4	Als in groep 5-6+ De leerling kan zijn keuzes motiveren en daarbij een relatie leggen met de onderzoeksfase.		
		De leerling bekijkt en bespreekt op eenvoudige wijze een aantal erfgoed objecten. Wat is het, waarvoor wordt het gebruikt, wat kun je er mee.	Als in groep 1-2+ De leerling ervaart wat de inhoudelijke waarde van historische objecten is zowel voor hem/haar persoonlijk als in algemene zin.	Als in groep 3-4+ De leerling is in staat om verschillende objecten te vergelijken op basis van vorm, functie en inhoud en materiaaleigenschappen.	Als in groep 5-6+ De leerling leert informatie rondom erfgoedobjecten en/of de collectie in verbinding te brengen met zichzelf, de eigen actualiteiten en die van de anderen.		
		De leerling leert dat erfgoed bestaat uit verschillende collecties/objecten waar betekenisvolle verhalen aan verbonden zijn die ook altijd met haar/hemzelf te maken hebben.	Als in groep 1-2+ De leerling leert dat er verschillende soorten erfgoedinstellingen zijn met verschillende soorten collecties en dat het bezoeken van een voor hen nieuw erfgoedgebouw een waardevolle ervaring is.	Als in groep 3-4+ De leerling kan erfgoed op een geordende manier analyseren en bekijken en daardoor beter begrijpen en doorgronden	Als in groep 5-6+ De leerling leert onderzoek te doen naar een object of een serie objecten uit de collectie.		
					De leerling kan laten zien dat hij enige kennis, inzicht en waardering heeft voor mensen van vroeger en nu. Hij kan dit vanuit meerdere perspectieven beredeneren.		

5 Evaluatieonderzoek schooljaar 2023-2024

5.1 Evaluatie

De Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea en de deelnemende musea/erfgoedinstellingen hebben afgesproken dat jaarlijks een onderzoek zal worden uitgevoerd naar de resultaten en de effecten van het Cultuurmenu, met als doel de kwaliteit van het aanbod en de vraag te bewaken en zo nodig te verbeteren. In de Werkgroep Educatie is vastgesteld dat dit onderzoek zich in ieder geval moet richten op:

- inhoud en beoordeling van de kwaliteit hiervan;
- spreiding van deelname aan het Cultuurmenu naar wijken en schooltypes;
- het organisatorisch functioneren van het Projectbureau Haagse Musea en vooral de tevredenheid van scholen over de inhoud van de lessen en de organisatie van de bezoeken met roosters en busvervoer.

5.2 Korte samenvatting evaluatierapport 2023-2024

Cultuurmenu PO en VO

Op de website www.cultuurmenu.nl staan twee evaluatieformulieren, één voor de directie/cultuurcoördinator van de school en één voor de leerkracht. Als een leerkracht een evaluatieformulier heeft ingevuld, gaat hiervan een kopie naar de desbetreffende erfgoedinstelling en naar het Projectenbureau Haagse Musea, waardoor directe terugkoppeling kan plaatsvinden.

Samenvatting/conclusie enquête Leerkrachten Primair Onderwijs (PO) 2023-2024

In totaal hebben 84 leerkrachten de enquêtes volledig ingevuld. Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de leerkrachten de lessen van het Cultuurmenu, net als in voorgaande jaren, positief beoordelen in alle genoemde categorieën. Over het algemeen wijzen de resultaten van 2023-2024 op een stabiele en kritische benadering van de Cultuurmenulessen door de leerkrachten vergeleken met voorgaande jaren. De feedback benadrukt de noodzaak voor verbetering op verschillende gebieden, zoals de toegankelijkheid van het voorbereidend lesmateriaal, de aansluiting op het (taal)niveau van de leerlingen, en de logistiek rondom museumbezoeken.

Samenvatting/conclusie cultuurcoördinator Primair Onderwijs (PO) 2023-2024

In totaal 8 cultuurcoördinatoren hebben de enquêtes ingevuld. Over het geheel genomen zijn de beoordelingen van het Cultuurmenu door cultuurcoördinatoren van het primair onderwijs vergelijkbaar met het voorgaande schooljaar positief, met enkele specifieke aandachtspunten voor het online reserveringssysteem en de samenwerking met scholen bij de ontwikkeling van nieuwe museumlessen.

Samenvatting/conclusie enquête docenten Voorgezet Onderwijs (VO) 2023-2024

In het schooljaar 2023-2024 hebben 9 scholen van het voortgezet onderwijs meegedaan aan het Cultuurmenu. In totaal zijn er 138 museumlessen gegeven. Dit schooljaar is de enquête door 2 docenten ingevuld. Voor de volledigheid zijn deze responsen opgenomen in dit rapport in de onderstaande samenvatting. Dit is

meer dan het vorige schooljaar (1 respondent) maar niet genoeg om conclusies uit te trekken. Om het aantal respondenten te verhogen is een nieuwe, eenvoudigere enquête ontwikkeld. Deze zal in gebruik worden genomen voor het schooljaar 2025-2026. De ingevulde enquêtes van dit jaar worden wel meegenomen in de evaluatie van de musea en het cultuurmenu.

Samenvatting/conclusie enquête cultuurcoördinatoren Voortgezet Onderwijs (VO) 2023-2024

De onderstaande resultaten zijn gebaseerd op 3 volledig ingevulde enquêtes. Over het algemeen tonen de resultaten een positieve trend in de beoordeling van alle genoemde categorieën, met zeer goede beoordelingen. Uitzondering hierop zijn de laatste twee categorieën omdat onvoldoende respondenten deze vragen hebben beantwoord. Een aandachtspunt is het lage aantal respondenten en het hoge percentage respondenten dat de enquête niet volledig invult. Om het aantal respondenten te verhogen is een nieuwe, eenvoudigere enquête ontwikkeld. Deze zal in gebruik worden genomen voor het schooljaar 2025-2026. De ingevulde enquêtes van dit jaar worden wel meegenomen in de evaluatie van de musea en het cultuurmenu.

Samenvatting/conclusie enquête Cultuurmenuprogramma (PO en VO) 2024 en Kunstenplan

Voor dit onderzoek zijn alle deelnemende PO en VO-scholen per e-mail benaderd met de vraag of de directie of de cultuurcoördinator een korte online enquête in wil vullen over het Cultuurmenu. Dit met betrekking tot de aanvraag die de SGPHM heeft gedaan voor het Kunstenplan 2025-2028 van de Gemeente Den Haag. De scholen konden tussen 10-11-2023 en 9-01-2024 reageren. Van de 94 deelnemende scholen, waarvan 9 VO scholen, hebben 41 de enquête ingevuld. Uit de resultaten van de enquête komt een algemene positieve beoordeling van het Cultuurmenu programma naar voren. 100% van de respondenten geeft aan van plan te zijn volgend jaar weer mee te doen en 95% van de respondenten zou het Cultuurmenu aanbevelen aan andere scholen. Alle respondenten (100%) geven aan dat zij het belangrijk vinden dat het Cultuurmenu blijft voortbestaan. 100% van de respondenten vindt dat het Cultuurmenuprogramma opgenomen zou moeten worden in het Kunstenplan van de Gemeente Den Haag.

Enkele reacties van de scholen:

“Omdat de kinderen die meedoen aan het Cultuurmenu een breed aanbod krijgen op het gebied van receptieve beeldende kunst en erfgoed.”

“Met dit programma komen de leerlingen in musea waar ze anders misschien nooit zouden komen.”

“[Het] Cultuurmenu is een goede, praktische manier om invulling te geven aan het bezoeken van musea. De lessen zijn zonder uitzondering inspirerend en leerzaam. Het geeft het bezoek aan het museum een meerwaarde. Door de doorlopende leerlijn krijgt het body en levert het een zinnige bijdrage aan de cultuureducatie van de kinderen.”

“Een goede manier om het cultureel erfgoed al op jonge leeftijd onder de aandacht te brengen, is om als school deel te nemen aan het Cultuurmenu. Leerlingen kunnen dan naar musea toe of het museum komt naar jou (museumtent). Geschiedenis moet worden uitgelegd, kunst moet worden geduid, wil het voor leerlingen gaan spreken. Algemeen onderwijs aangevuld door cultuuronderwijs is een manier om voor[ge]noemd doel te bereiken.”

Ondanks de zeer positieve reacties van de 41 scholen over de Cultuurmenu programma's heeft de Gemeente Den Haag helaas weer besloten de programma's niet op te nemen in het Kunstenplan.

Wij gaan in de tussentijd verder zoals we dat de afgelopen tien jaar hebben gedaan. Zonder ondersteuning van de Gemeente Den Haag.

Dit kunnen we gelukkig blijven doen dankzij de steun van diverse trouwe en ook nieuwe fondsen en sponsors, waarvoor we onze dank natuurlijk uitspreken!

5.3 Busvervoer

Het is belangrijk het busvervoer zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Gedurende het schooljaar 2023-2024 is gebleken dat de scholen tevreden zijn over het busvervoer. De communicatie tussen de scholen, Informatiewerkplaats, BAB-VIOS (busmaatschappij) en de instellingen over het aantal te vervoeren leerlingen en de logistiek verloopt goed. De BAB-VIOS bemand onze hotline, daar wordt gebruik gemaakt als er bijvoorbeeld oponthoud is in het verkeer, lessen onverwacht niet door kunnen gaan door ziekte e.d.

6 Cultuurmenu PO

6.1 Doelstellingen Cultuurmenu PO

De leerling wordt in klassenverband in contact gebracht met diverse soorten erfgoedinstellingen van Den Haag en de regio; de leerling ervaart dat een erfgoedinstelling een plek is waar je: bijzondere collecties en verhalen aantreft en een verbinding kunt maken vanuit het dagelijks leven/het nu naar het verleden en de toekomst.

Het is belangrijk dat leerlingen: vaker in schoolverband naar een museum gaan en hiermee een kans krijgen die ze van huis uit niet altijd wordt aangeboden; de verscheidenheid en rijkdom van het cultureel erfgoed binnen hun eigen stad en leefomgeving ervaren; door het volgen van de cultuurmenulessen geïnspireerd raken en enthousiast worden, zodat ze zich op cultureel gebied verder kunnen ontwikkelen; ontdekken dat museumbezoek leuk en plezierig kan zijn en ervaren dat er veel te beleven is op het gebied van kunst en cultuur; een inspirerende leerervaring opdoen door de andere omgeving waarin ze zich bevinden, en ze meer vanuit hun zintuigen kunnen waarnemen; met alle diverse achtergronden uit alle wijken van de stad Den Haag en de regio meedoen; uit aandacht wijken een extra kans krijgen om mee te doen; met taal en leerachterstanden zich veilig voelen in de musea en de cultuurmenulessen goed bij hen aansluiten.

Daarnaast willen de musea bereiken dat er een structurele samenwerking is met de scholen, zodat het inhoudelijk programma van het Cultuurmenu PO blijft aansluiten op het schoolcurriculum en bij de vakken die op school worden behandeld. Scholen en hun leerlingen worden uitgenodigd om actief mee te doen en mee te denken over de lessen, zodat er een goede aansluiting is en stevige samenwerkingsverbanden worden gecreëerd.

Een van de belangrijkste doelstellingen is dat we leerlingen in klassenverband in contact willen brengen met diverse soorten erfgoedinstellingen in Den Haag en de regio, omdat ze van huis uit vaak niet naar erfgoedinstellingen gaan. Uit de positieve beoordelingen van de scholen (evaluatierapport 22-23) blijkt dat we de doelstellingen hebben behaald. Dat komt ook omdat we een spil zijn tussen alle musea en scholen en we zo nodig snel kunnen bijsturen, als blijkt dat dit nodig is.

7 Thema's in de lessen

De themalijs is samengesteld in samenwerking met de Werkgroep Educatie en een aantal scholen. Bij het voorbereiden van de lessen op school kan hierdoor de aandacht rondom dit thema breder worden gemaakt. De museumlessen worden hierdoor meer ingebed op school tijdens de lessen.

Een diversiteit van thema's komen in de lessen voor:

- bewegen, burgerschap, communicatie, dieren, feesten en tradities, gezondheid
- identiteit, jaargetijden, kaarten, kleding, kunst, materialen, milieu, muziek, natuur
- nieuws, omgeving/stad/dorp, oorlog/vrede/mensenrechten, plattegronden, religie
- ruimtelijkheid, samenleven, social media, techniek, verhalen, vervoer, voedsel/voeding, vroeger/nu/toekomst, wonen, werken.

Het schooljaar 2023-2024 zijn de themalijsen uitgebreid/aangepast aan nieuwe aandachtgebieden.

7.1 Verdieping van leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed'

Vanaf de eerste start van het Cultuurmenu, is de leerlijn opgenomen 'Kennismaken met cultureel erfgoed'. Voor het schooljaar 2023-2024 zijn er aanpassingen in de leerlijn zodat deze zo actueel mogelijk is.

7.2 Hoe de opzet van de cultuurmenulessen tot stand komt

- door de input die de scholen hebben gegeven tijdens proeflessen, in de evaluaties, klankbordvergaderingen en apart belegde bijeenkomsten;
- de eigen missie van iedere deelnemende erfgoedinstelling, het verhaal (over de collectie) dat centraal staat in de cultuurmenules;
- het lesdoel;
- aansluiting bij diverse schoolvakken en kerndoelen en een themaoverzicht;
- het gezamenlijk Cultuurmenu einddoel de leerlijn 'Kennismaken met cultureel erfgoed' dat als volgt is geformuleerd: 'met het Cultuurmenu willen we bereiken dat kerndoel 56 van het vak Kunstzinnige oriëntatie wordt behaald'. Omschrijving kerndoel 56: de leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed. Door het volgen van een heel menu verwerven de leerlingen gedurende hun basisschoolperiode kennis over de diversiteit aan erfgoedsoorten en cultureel erfgoed.

7.3 Vakken en bijbehorende kerndoelen waar cultuurmenulessen op aansluiten

Naast 'Kunstzinnige oriëntatie' ligt er ook een accent op het vak Nederlands met keuze uit bijbehorende kerndoelen (1 t/m 12). Andere vakken worden optioneel opgenomen in de cultuurmenulessen omdat binnen het Cultuurmenu een grote diversiteit vertegenwoordigd is van soorten erfgoedinstellingen: kunsthistorisch, natuurhistorisch, media en cultuur, historisch, wereldoriëntatie etc. Vaak zijn kern-

doelen 54 tot en met 56 van Kunstzinnige oriëntatie van toepassing maar ook andere vakken met bijbehorende kerndoelen zijn van toepassing, zoals 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' met bijbehorende kerndoelen 34 t/m 39 (mens en samenleving, natuur en techniek, ruimte en tijd). Verder staat het iedere erfgoedinstelling vrij bij het maken/geven van de cultuurmenules om andere vakken te integreren, bijvoorbeeld bewegingsonderwijs, rekenen of wiskunde met bijbehorende kerndoelen.

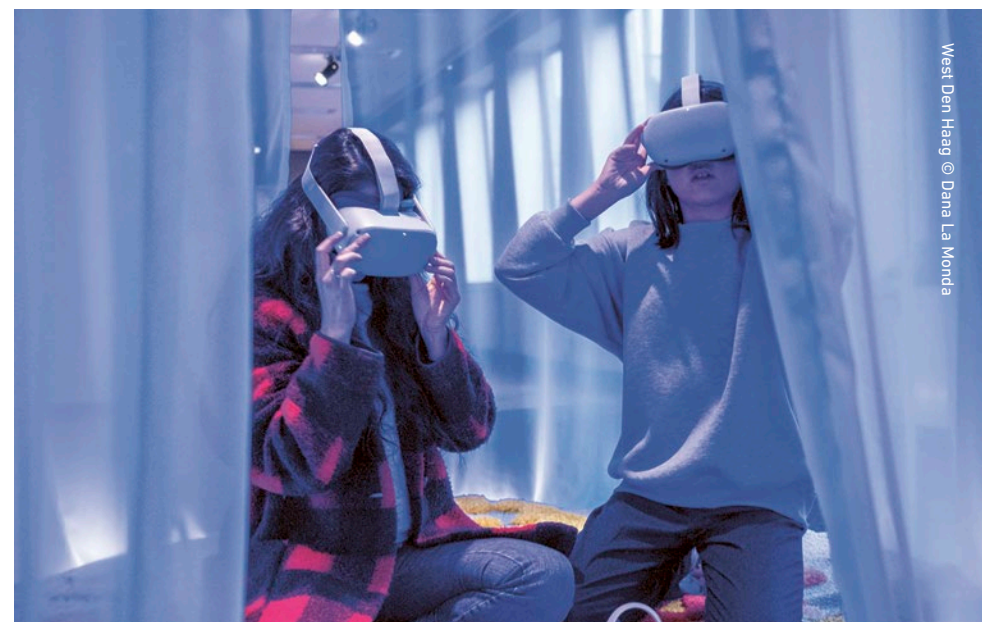
7.4 Montessorischolen

Vanaf het schooljaar 2014-2015 blijft er voor de Montessorischolen wel een speciaal aanbod staan, maar de lessen voor de Montessorischolen worden binnen het reguliere systeem van het Cultuurmenu aangeboden. Alle erfgoedinstellingen kunnen aan de samengestelde groepen (onder-, midden- en bovenbouw) lessen geven.

8 Cultuurmenu VO

Het Cultuurmenu VO is een project voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In januari 2015 is gestart met een onderzoek naar uitbreiding van het Cultuurmenu: de opzet van een aangepast menu naar de brugklassen van het voortgezet onderwijs. De kosten voor het onderzoek werden gesponsord door de BAB VIOS Touringcars.

Door middel van een pilot is in december 2016 onderzocht of hetgeen is bedacht aansluit bij de wensen van de scholen. Drie scholen uit Den Haag: Christelijk College De Populier, Lyceum Ypenburg en scholengemeenschap Zuid-West College

West Den Haag © Dana La Monda

deden mee met 24 klassen. De klassen hebben bij twee menu's, met in totaal zes musea, de lessen met rondleiding, workshop en/of onderzoek gevolgd. Het evaluatierapport van de pilot verscheen eind februari 2017. Op basis van de uitkomsten is de inhoudelijke opzet van het project verder uitgebouwd en aangepast. De deelnemende scholen gaven allen een goede beoordeling en op basis hiervan viel het besluit door te starten met het project.

Na afsluiting van het onderzoek en de pilot is door het Projectenbureau Haagse Musea het project verder ontwikkeld: Haagse musea/erfgoedinstellingen geven lessen/workshops, die aansluiten op de leergebieden 'kunst en cultuur' en 'maatschappijvakken'. Deze lessen werden aangeboden in verschillende kleine menu's voor klas 1 tot en met 3 op twee niveaus, voor vmbo tl en havo/vwo. In ieder menu bieden drie musea/erfgoedinstellingen een interactieve les aan met rondleiding/onderzoekende of creatieve opdrachten.

Het Cultuurmenu VO biedt een leerlijn met een meer verdiepende menustructuur. Aan dit programma deden in 2017-2018 15 musea mee in vijf menu's en in 2023-2024 doen 16 musea mee die in 7 menu's samenwerken. Ieder menu heeft een verdiepingsprogramma met een bepaald thema.

8.1 Cultuurmenu VO 2.0 nieuwe opzet

Zie schema hiernaast.

Waarom van Cultuurmenu VO naar Cultuurmenu VO 2.0

Het Cultuurmenu VO is een aanbod dat liep tot en met het schooljaar 2023-2024 voor middelbare scholen uit Den Haag en de regio, voor klas 1 tot en met 3. Op basis van enquêtes en gesprekken met scholen was een menustructuur bedacht die verdieping biedt (verder bouwt) op de leerlijn van het Cultuurmenu voor het primair onderwijs. Dit programma heeft het schooljaar 2017-2018 voor het eerst op kleine schaal gedraaid en is daarna uitgebreid.

Naar aanleiding van de ervaringen van de afgelopen jaren en de behoefte van scholen is besloten meer maatwerk te gaan leveren aan de scholen en het idee van de menu's vanaf schooljaar 2024-2025 los te laten. Middelbare scholen boeken liever vooral 'losse' lessen binnen de menu's. Door meer maatwerk te gaan leveren, kan het Cultuurmenu VO meer aansluiten op het curriculum van de scholen waardoor er naar verwachting ook beter geboekt gaat worden.

We hebben een aantal veranderingen aangebracht die hieronder worden beschreven. Deze veranderingen hebben wij bij twee grote scholengemeenschappen getoetst en zij reageerden enthousiast. Ook is er overleg geweest met een projectleider pilot praktijkgerichte programma's/curriculumontwikkelaar van het SLO.

Cultuurmenu VO Lessen

LEERGEBIED BURGERSCHAP				
Hoofdthema	Subthema's	Niveau	Klas	Instelling
samenleving	identiteit	alle	1 t/m 3	Haags Historisch Museum
	solidariteit	alle	1 t/m 3	Rijksmuseum de Gevangenpoort
	participatie	vmbo t/m gymnasium	klas 3	Literatuurmuseum

oorlog en vrede	vrede en internationaal recht	alle	1 t/m 3	Vredespaleis
	keuzes maken in oorlogstijd	alle	1 t/m 3	Museum Molen de Vlieger
	belang van vrijheid en recht	alle	1 t/m 3	Nationaal Monument Oranjestad

vrijheid en gelijkheid	migratie	vmbo t/m gymnasium	1 t/m 3	Nationaal Archief
	migratie	vmbo t/m gymnasium	1 t/m 3	Monumentenzorg

democratische rechtstaat	invloedrijke personen	vmbo t/m gymnasium	1 t/m 3	Museum Prinsenhof Delft
--------------------------	-----------------------	--------------------	---------	-------------------------

LEERGEBIED KUNST EN CULTUUR				
Hoofdthema	Subthema's	Niveau	Klas	Instelling
cultureel erfgoed/beeldende kunst	schilderkunst, Haagse School	alle	1 t/m 3	Muzee Scheveningen
	schilderkunst en het fenomeen panorama	alle	1 t/m 3	Museum Panorama Mesdag
	betekenis hedendaagse kunst	alle	1 t/m 3	West Den Haag
	betekenis van de kracht van het beeld/illustratie	vmbo t/m gymnasium	klas 1	Kinderboekenmuseum
	boekvormgeving	alle	1 t/m 3	Huis van het boek
	Nieuwe en moderne kunst, de rol van de kunstenaar	alle	1 t/m 3	Kunstmuseum Den Haag
	kunst/fotografie, techniek	vmbo t/m gymnasium	1 t/m 3	Fotomuseum Den Haag
	verzamelingen, schilderkunst en kunstobjecten	vmbo t/m gymnasium	1 t/m 3	De Mesdag Collectie

*alle is praktijkonderwijs t/m gymnasium

Vanaf het schooljaar 2024-2025 pakken we het Cultuurmenu VO programma-aanbod anders aan met een 2.0 versie. In deze nieuwe versie is het Cultuurmenu lesaanbod meer toegespitst op de leergebieden 'Burgerschap' en 'Kunst en cultuur'. Daarnaast bieden we scholen aan om projectdagen en kennismakings- of projectweken voor hen te organiseren in de musea met themasuggesties, maar scholen kunnen zelf ook thema's inbrengen. Op advies van het SLO (Stichting Leerweg Ondersteuning) gaan we ook nog onderzoeken of we voor de mavo-leerlingen praktijkgerichte opdrachten kunnen gaan geven via de musea.

Wat is er veranderd:

- Scholen kunnen naast het boeken van data uit ons systeem ook data voorleggen. Onze organisatie regelt dat er een boeking tot stand komt met de school en het museum. Hiermee kunnen we het probleem oplossen van de agenda's tussen de musea en de scholen die niet altijd matchen.
- We bieden de lessen aan vanuit de twee leergebieden 'Burgerschap' en 'Kunst en cultuur', we bieden geen menu's meer aan maar scholen kunnen zelf een leerlijn samenstellen.
- Deze leergebieden worden ingedeeld in thema's. 'Burgerschap' krijgt steeds meer een belangrijke plek in het onderwijs. Het leergebied 'Burgerschap' is geen apart vak, maar is verweven in verschillende vakken op school.
- We bieden scholen aan om voor hen een projectdag of projectweek te organiseren. Dat kan eventueel in het kader van een thema. We kunnen bijvoorbeeld ook een kennismaking dag organiseren voor brugklassen in Den Haag en de regio.

8.2 Meerwaarde van het aanbod

Kinderen van 12 t/m 15 jaar komen van huis uit over het algemeen niet vaak in een museum, door een aanbod te maken in klassenverband komen ze er wel via de school. De meerwaarde van dit aanbod voor de klassen in de onderbouw is dat er een thematisch aanbod is binnen twee leergebieden die op school behandeld worden. Ook is er de mogelijkheid tot busvervoer. De erfgoedlessen van dit project sluiten zo veel mogelijk aan op de leefwereld van de leerlingen.

Erfgoededucatie geeft leerlingen de kans hun kennis en beoordelingsvermogen verder te ontwikkelen, dit draagt bij aan zelfontplooiing. Om te kunnen functioneren in een complexe en dynamische samenleving is creativiteit, kritisch en analytisch denken, een eigen mening kunnen vormen en goed kunnen communiceren nodig. Erfgoededucatie reikt de leerlingen hiervoor waardevolle elementen aan. Op de website www.cultuurmenu/voortgezetonderwijs is meer informatie te vinden.

8.3 Pilot praktijkscholen

In 2020 is een pilot opgestart voor praktijkscholen. Twee praktijkscholen deden hieraan mee en vier musea. Het doel van deze pilot was te onderzoeken of en hoe

het Cultuurmenu VO geschikt is voor het praktijkonderwijs, of en hoe het bijvoorbeeld nodig is om een eigen programma te ontwikkelen.

In totaal zijn er 10 pilotlessen gegeven, zowel de musea als de scholen waren enthousiast over de Cultuurmenu VO-lessen. Op basis van de goede resultaten is besloten binnen het aanbod van het Cultuurmenu het schooljaar 2021-2022 8 lessen aan te gaan bieden aan de praktijkscholen. In het schooljaar 2024-2025 werden er 10 lessen voor praktijkscholen aangeboden.

9 Financiële ondersteuning kalenderjaar 2024

Het kalenderjaar 2024 is het Cultuurmenu PO financieel ondersteund door:

- Fonds 1818
- Nationale Nederlanden
- Van Ravesteyn Fonds
- Mr. August Fentener van Vlissingen Fonds
- Stichting Boschuyzen
- Gravin van Bylandt Stichting
- Stichting Schiefbaan Hovius
- Stichting 't Trekpaert
- Van Ommeren - de Voogt Stichting
- Zabawas
- het Cultuurfonds Zuid Holland
- Een vermogensfonds
- Rabobank Stimuleringsfonds
- Niko Hiep, aquarellen

Voor het schooljaar 2023-2024 is het Cultuurmenu VO financieel ondersteund door:

- Fonds 1818
- Nationale Nederlanden
- Het Cultuurfonds Zuid Holland
- Vfonds
- Van Ommeren - de Voogt Stichting
- Stichting Boschuyzen
- Gravin van Bylandt Stichting
- Hendrik Mullerfonds

Het financieel overzicht is op te vragen over 2024 en is voorzien van een bestuursverklaring.

10 Cultuurmenu VO leerlijn

Cultuurmenu VO leerlijn 'Kunst en cultuur': CKV en kunst			
Alle vmbo-niveaus en havo/vwo, klas 1 t/m 3 Menu A, B en C			
Per cultuurmenules VO zijn er 4 competenties. Sommige tussendoelen komen in de lessen direct ter sprake, andere zullen door opeenstapeling van ervaringen duidelijk worden.			
	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	kijken, luisteren	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 +
definitie	de leerling maakt kennis met kunst en cultuuruitingen van professionele kunstenaars	de leerling leert dat er samenhang is binnen kunst en cultuur en vergelijkt historische verschillen in tijd en cultuur met de huidige tijd	de leerling kan kunst en cultuur in een maatschappelijke context plaatsen
erfgoedlocatie	de leerling maakt kennis met cultureel erfgoed uit zijn leefomgeving [het museum dat wordt bezocht], kan kenmerken van cultuuruitingen herkennen en benoemen	de leerling verwondert zich, maakt kennis met de drijfveren en identiteit van kunstenaars en spiegelt dit aan zijn eigen leven/identiteit *Praktijkonderwijs: de leerling verwondert zich, maakt kennis met de drijfveren van kunstenaars	de leerling ontdekt aan de hand van de opgedane ervaringen in de vorige lessen steeds meer dat kunst en cultuur dwarsverbanden aangaat binnen maatschappelijke thema's en ontdekt de bredere context *Praktijkonderwijs: de leerling ontdekt wat een de maatschappelijke context is en kan kunst en cultuur in deze context plaatsen

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	onderzoeken, beschouwen, analyseren, verslag doen	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 + interpreteren
definitie	de leerling kan in een creatief proces een opdracht uitwerken door een bepaald thema te verkennen / de leerling leert waar te nemen, creatief te denken, doet nieuwe ideeën op	de leerling kan zich meer verdiepen in een bepaald thema	de leerling onderzoekt verschillende mogelijkheden en oplossingen van een opdracht in de verwerking van een thema / de leerling ervaart actuele waarden in kunst en cultuur
erfgoedlocatie	de leerling werkt tijdens de les samen met medeleerlingen aan een opdracht binnen een bepaald creatief proces en ontdekt dat er verschillende manieren/invallshoeken zijn om naar kunst en cultuur te kijken	de leerling verruimt zijn blik vanuit zijn eigen wereld door in aanraking te komen met werk van kunstenaars	de leerling ontdekt dat kunst en cultuur vaak gaat om actuele gebeurtenissen in de maatschappij en leert dat het een afspiegeling kan zijn van de maatschappij

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	produceren, presenteren	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 +
definitie	de leerling kan alleen of met een groepje aan een opdracht werken.	de leerling kan interpreteren en eigen gevoelens en ervaringen gebruiken in een opdracht	de leerling kan uitdrukking geven aan eigen gevoelens en ervaringen, vormgeven aan verbeelding en kan communiceren door middel van woord, beeld en lichaamstaal *Praktijkonderwijs: de leerling krijgt hiervan 2 opties

erfgoedlocatie	de leerling maakt (zelfstandig of met een groepje) een werk of een opdracht waarbij hij zijn eigen ervaring kan weergeven	de leerling werkt aan eigen kunstzinnige vermogen in de opdracht die hij krijgt en voert deze zelfstandig uit of met een groepje en kan het vervolgens samen met het groepje bekijken	de leerling ontdekt door het maken van een werk/opdracht dat hij zelf ook in staat is een (actueel) thema/onderwerp op een kunstzinnige manier uit te werken en kan dit bij anderen onder de aandacht brengen
----------------	---	---	---

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	reflecteren, evalueren	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 +
	de leerling kan in eigen bewoordingen weergeven wat hij heeft ervaren	de leerling kan cultuuruitingen van zichzelf presenteren en toelichten *Praktijkonderwijs: De leerling vertelt iets over een cultuuruiting van zichzelf.	de leerling kan van zichzelf en anderen interpreteren en waarderen, kan keuze toelichten
erfgoedlocatie	de leerling kan een reflectie geven van keuzes en ervaringen en kan dit delen met de groep of met een klein groepje / de leerling laat zien hoe hij het creatieve proces heeft doorlopen en kan zijn eigen gevoel en ervaring weergeven	de leerling kan verslag doen van zijn ervaringen alleen of in een groepje / de leerling wordt gestimuleerd om eigen, verschillende mogelijkheden te bedenken en alleen of samen met medeleerlingen keuzes te maken	de leerling begrijpt dat kunst en cultuur onderdeel zijn van het leven en uitdrukking geven aan allerlei maatschappelijke en persoonlijke uitingen

Cultuurmenu VO leerlijn 'Maatschappijvakken': maatschappijleer, geschiedenis, aardrijkskunde

Alle vmbo-niveaus en havo/vwo, klas 1 t/m 3 Menu D t/m G

Per cultuurmenules VO zijn er 4 competenties. Sommige tussendoelen komen in de lessen direct ter sprake, andere zullen door opeenstapeling van ervaringen duidelijk worden.

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	kijken, luisteren	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 +
definitie	de leerling maakt kennis met erfgoedobjecten en historische bronnen en kan zich verwonderen over het andere en het eigene	de leerling ziet grotere verbanden	als in klas 1 en 2
erfgoedlocatie	de leerling kan objecten en bronnen plaatsen in de historische of geografische context, maakt kennis met de verhalen die hier bij horen / de leerling maakt kennis met de diversiteit van het historische bronnenmateriaal	de leerling ontdekt in welke erfgoedinstelling welk bronmateriaal bewaard wordt / de leerling kan de verhalen verbinden met zichzelf	de leerling kan de verhalen een plaats geven in een groter geheel/bredere context / de leerling leert door te kijken en te observeren informatie uit bronnen te halen

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	onderzoeken, ervaren, leren analyseren, verslag doen	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 + interpreteren
definitie	de leerling kan een eenvoudige opdracht uitwerken door een bepaald thema te verkennen en leert dat je gebeurtenissen kunt zien vanuit verschillende perspectieven en ervaart hoe de betrokken erfgoedinstellingen hun werk doen.	de leerling leert waar te nemen, objectief te denken, zonder direct oordeel, doet nieuwe ideeën op / de leerling leert dat je verschillende bronnen moet raadplegen om het verhaal kloppend te maken	de leerling weet onderscheid te maken in informatie voor derden / de leerling weet elke vorm van erfgoed presenteren er zijn / kent de doelstellingen van drie verschillende organisaties en weet welke verschillen en overeenkomsten er zijn
erfgoedlocatie	de leerling leert diverse bronnen te gebruiken	de leerling weet bronnenmateriaal te interpreteren	de leerling weet welke verschillen en overeenkomsten er zijn; de leerling kan het bronnenmateriaal inzetten en gebruiken

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	keuzes maken, produceren, presenteren	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 +
definitie	de leerling kan zelfstandig of in een groepje aan een opdracht werken / kan daarbij keuzes maken op basis van het geleerde / de leerling kan dit presenteren	als in klas 1	als in klas 1 en 2
erfgoedlocatie	de leerling laat zien hoe hij het proces heeft doorlopen, zijn eigen persoonlijke betrokkenheid staat centraal, stelt vragen, kan zich inleven vanuit eigen situatie, vormt zich een mening	de leerling leert hoofd- en bijzaken te onderscheiden en dat je een onderzoek vanuit verschillende invalshoeken kunt doen	als in klas 1 en 2 / de leerling kan zijn meningsvorming onderbouwen / de leerling kan de juiste keuzes maken uit de informatiebronnen om tot de kerninformatie te komen

	klas 1	klas 2	klas 3
competentie	reflecteren, evalueren, meningsuiting vormen	als in klas 1 +	als in klas 1 en 2 +
definitie	De leerling kan een mening vormen over het geleerde en zijn mening verwoorden aan klasgenoten en de docent	als in klas 1	de leerling kan eerder gevonden bronnen verwerken tot een presentatie / de leerling leert dat je in deze erfgoedinstellingen onderzoek kunt doen, zowel op historisch als maatschappelijk gebied
erfgoedlocatie	de leerling leert werken met bronnen en onderzoeksobjecten / krijgt een kader waarbinnen hij de wereld om zich heen beter begrijpt	de leerling weet welke informatie waardevol is om later te presenteren	de leerling leert dat het bewaren van (historisch) erfgoed van betekenis is voor het krijgen van kennis en inzicht

11 Veranderingen

Het Vredespaleis deed dit schooljaar weer mee voor zowel het aanbod voor het PO als het VO. Het Mauritshuis is in verband met een focus op andere doelgroepen uit het Cultuurmenu gestapt en Galerij Prins Willem V in verband met verbouwingen. Het Kunstmuseum Den Haag en het Museon hebben hiervoor in de plaats lessen samengesteld. Museum Molen de Vlieger uit Voorburg is gaan meedoen met het Cultuurmenu VO en Museum Prinsenhof Delft heeft ook nieuw aanbod voor het VO.

12 Toekomstplannen

12.1 Het Cultuurmenu PO

Binnen het aanbod van het Cultuurmenu PO zullen voor het schooljaar 2024-2025 en verder een aantal aanpassingen worden gedaan. De focus van een aantal nieuwe lessen die worden ontwikkeld voor het Cultuurmenu PO-lessen komt nog meer te liggen op de volgende extra aandachtsgebieden:

- gelijke kansen voor leerlingen creëren;
- filosoferen met kinderen blijft een belangrijk educatief element;
- nieuwe lessen worden in co-creaties met scholen samengesteld;
- in de (nieuwe) lessen wordt nog meer aandacht besteed aan inclusiviteit
- sociaal emotionele ontwikkeling;
- gevoelens en emoties (en hoe ga je er mee om, bespreekbaar maken), ik en de stad, ik en de ander, samenleven, samen werken, omgeving, mensenrechten en burgerschap, communicatie, identiteit, ontdekken, inleven in de ander/ empathisch vermogen, filosoferen.

Gelijke kansen creëren: taal en leesontwikkeling, woordenschat, digitale geletterdheid, mediawijsheid, rekenvaardigheid, arm en rijk of arme en rijke landen, vluchtelingen/migratie en emigratie (wordt dit behandeld op de scholen in groep 8 bijvoorbeeld?), rolpatronen, gezondheid, hygiëne, welzijn, vitaliteit, voeding, leefomgeving, beweging/sporten;

Samenleven/samenwerken: met elkaar samenleven, met elkaar samenwerken, maatschappij, oorlog, vrede, mensenrechten, rechten van het kind, religie, verkeer;

Natuur en milieu: natuur, voeding, (jouw) leefomgeving, milieu, afval, recycling, duurzaamheid, de aarde, landbouw, de ruimte, de wereld;

De leerlijn 'kennismaken met cultureel erfgoed' in een nieuw jasje

De leerlijn 'kennismaken met cultureel erfgoed' zullen we weer gebruiken, maar de leerlijn wordt wel aangepast/meer toegeschreven naar de nieuwe streefcompetenties van het leergebied kunstzinnige oriëntatie.

12.2 Nieuwe menu's en nieuwe lessen vanaf 2022-2023

We zijn schooljaar 2022-2023 gaan werken met nieuwe menu's. Dit doen we ongeveer om de 4 jaar om de scholen een kans te geven weer eens uit een heel andere aanbodsamenstelling te kunnen kiezen maar ook om de busclusters efficiënter te maken (dit bespaart buskosten).

Met deze nieuwe menusamenstelling blijven we een aantal jaren werken. Een paar musea hebben voor het schooljaar 2023-2024 een nieuwe les gemaakt, dat gebeurt ook het schooljaar 2024-2025. Museum Molen de Vlieger uit Voorburg gaat voor het eerst meedoen met het Cultuurmenu PO.

Per museum kijken we elk jaar of het nodig is een andere les te maken, het kostenplaatje nemen we hierbij ook in ogenschouw. Omdat een aantal musea dezelfde les geeft bij een wisselende tentoonstelling is het niet altijd nodig een les aan te passen. Sommige musea zullen de bestaande lessen wel iets gaan aanpassen op basis van de evaluaties van de scholen maar ook omdat we gaan werken aan en een aantal extra aandachtsgebieden.

Scholen uit de aandachtwijken:

We proberen nog meer scholen uit de aandacht wijken te interesseren voor deelname. We doen dit onder andere door belrondes en dan vragen we ook of we mogen langskomen bij de scholen om uitleg te geven.

12.3 Het Cultuurmenu VO 2.0

Voor de klassen in de onderbouw van het middelbaar onderwijs sluit het aanbod aan op het schoolcurriculum bij de vakken 'burgerschap' en 'kunst en cultuur'. We gaan de scholen meer maatwerk leveren. We vinden het belangrijk dat leerlingen met alle diverse achtergronden uit alle wijken van de stad Den Haag en de regio kunnen meedoen zodanig dus dat: scholen uit aandacht wijken, vmbo- en praktijk-scholen een extra kans krijgen om mee te doen; met taal en leerachterstanden zich veilig voelen in de musea en de cultuurmenulessen goed bij hen aansluiten; de verscheidenheid en rijkdom van het cultureel erfgoed binnen hun eigen stad en leefomgeving waarnemen en beleven; door het volgen van de cultuurmenulessen geïnspireerd raken en enthousiast worden, zodat ze zich op cultureel gebied verder kunnen ontwikkelen; ontdekken dat erfgoedinstellingen centra zijn waar ze boeiende, leuke en plezierige kanten van kunst en cultuur kunnen ontdekken en beleven; op bijzondere locaties komen, waar ze merken dat de verhalen en feiten van een collectie met die plek verbonden zijn, maar ook met hun eigen kennis en ervaringen verbonden kunnen zijn; vaker in schoolverband naar een museum gaan en hiermee een kans krijgen die ze misschien van huis uit niet altijd wordt aangeboden; zich door het museumbezoek op cultureel gebied breder algemeen ontwikkelen.

Scholen kunnen vanaf 2025 ook een verzoek indienen voor een projectweek of projectdag met bijvoorbeeld een thema (klimaat, erfgoed uit eigen omgeving etc.). Wij zorgen dat de musea een aanbod doen dat hier passend bij is in samenwerking met de scholen. Scholen kunnen bij ons ook zelf lesmomenten aanvragen, naast de lesmomenten die wij aanbieden, waardoor er meer kansen zijn om lessen te gaan volgen. Ook gaan we de komende jaren in samenwerking met het SLO onderzoeken hoe we voor VMBO-scholen een praktijkgericht programma kunnen maken waarbij leerlingen praktische, levensechte en realistische opdrachten uitvoeren bij de musea/erfgoedinstellingen. Hierdoor ervaren leerlingen hoe het eraan toe gaat in de praktijk. Zij leren tijdens het praktijkgerichte programma ook bredere praktische vaardigheden, zoals samenwerken, presenteren, zelfstandig werken en plannen. Aan het Cultuurmenu VO programma doen nu 16 musea/erfgoedinstellingen mee, maar uitbreiding is mogelijk. Regelmatig vragen nieuwe partijen of ze mogen meedoen. Alle museumlessen worden door museumdocenten/ professionals gegeven.

Haagse Museumtenten van het Literatuur/ Kinderboekmuseum op een school

12.4 De Haagse Museumtent (HMT)

In februari 2023 heeft de pilot van een nieuw programma de 'Haagse Museumtent' plaatsgevonden. In het kalenderjaar 2022 hebben we voorbereidingen getroffen voor het opzetten van dit nieuwe interactieve programma. Het is geschikt voor meerdere doelgroepen, waaronder scholieren en senioren

Met 'De Haagse Museumtent' gaan de musea naar de doelgroep toe. De doelgroep bestaat uit zelfstandig wonende maar ook inwonende senioren in zorginstellingen die we op diverse locaties bezoeken en leerlingen van het primair onderwijs in de regio Den Haag waaronder speciaal onderwijs. De intentie is groepen te bereiken die zelf minder snel of makkelijk naar de musea (kunnen) gaan. Op deze manier maakt deze doelgroep toch kennis met de musea en hun collecties en blijven ze maatschappelijk betrokken bij diverse onderwerpen/verhalen die aan de orde komen. Als er vervolgens interesse is om naar de musea te gaan dan kunnen we dit organiseren, dan wordt er busvervoer geregeld en vinden in de musea presentaties/rondleiding of een museumles plaats. Dit programma raakt maatschappelijke kerndoelen zoals gelijke kansen voor iedereen, lokaal verbinden, actieve betrokkenheid van vrijwilligers, leefbare buurten en meer. Ook is er een verbindende factor met de Cultuurmenuprojecten van de Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea. De pilot gaf een heel positief beeld, we hebben op basis van dit goede resultaat besloten om dit project verder te ontwikkelen en een start te maken eind 2024 als er voldoende ondersteuning komt van de Gemeente Den Haag en de fondsen die we benaderen. Die ondersteuning is er gekomen en we zijn dit jaar in oktober begonnen met het programma.

Als stichting willen we zo inclusief mogelijk werken en er ook zijn voor meerdere doelgroepen. We willen een bijdrage leveren om vereenzaming onder ouderen te verminderen. We vinden het belangrijk hen te betrekken bij culturele/erfgoed activiteiten uit de samenleving. Wij kunnen als Stichting Gezamenlijke Projecten Haagse Musea ook iets bieden voor doelgroepen die niet zo mobiel zijn. Laagdrempeligheid is daarbij belangrijk.

Aan de start van De Haagse Museumtent doen 7 musea mee. We bezoeken organisaties waar we inwonende en zelfstandig wonende senioren bereiken en scholen die minder makkelijk naar een museum kunnen komen. In de loop van de jaren zullen we het aantal musea dat meedoet uitbreiden. We zijn van een pilootaanpak naar een professionele start gegaan met een eigen website www.haagsemuseumtent.nl, boekingssysteem, pr/marketingplan en sociale media aanpak. Doel is senioren en leerlingen te laten participeren op hun eigen vertrouwde plek maar indien mogelijk regelen we ook een bezoek aan het museum met busvervoer erbij. Alle museumlessen en presentaties worden door museumdocenten/professionals gegeven. In deze setting is inbreng vanuit diverse culturele achtergronden van de deelnemers goed mogelijk doordat er ruimte is voor gesprekken en uitwisselingen tijdens het interactieve (culturele) deel. Senioren en jongeren, waaronder kwetsbare groepen, komen door De Haagse Museumtent toch in aanraking met kunst en cultuur en dan met name met de collecties van musea in Den Haag en de regio. Het is een programma dat ervoor zorgt dat doelgroepen die moeilijker naar het museum kunnen gaan toch kennis kunnen maken, op de hoogte blijven, gestimuleerd worden in creativiteit. Het stimuleert de belangstelling voor de Haagse Musea om indien dat mogelijk is ook zelf of in groepsverband naar toe te gaan voor een rondleiding of een zelfgekozen museumles. Senioren die minder mobiel zijn vanwege fysieke of mentale beperkingen blijven we op deze manier toegang geven tot de collecties en verhalen uit de Haagse Musea. Het is de bedoeling dat elk jaar nieuwe musea gaan instromen, maar het is goed om de doorstart eerst met een kleiner aantal musea te gaan doen.

Hoe gaat het praktisch gezien in zijn werk

Een medewerker brengt de museumtent, een koffer met tv en film, de verhalenkoffers met objecten van de musea, foto's en dergelijke naar diverse scholen, zorginstellingen, buurthuizen uit Den Haag en de regio. Een of twee tenten worden opgezet (als decor of om in te zitten) en de tv wordt geïnstalleerd door een van de medewerkers van de instelling. In of voor de tent worden verhalen verteld door museummedewerkers (en zo mogelijk ook vrijwilligers) van de deelnemende Haagse musea. Er wordt een interactieve programmering gemaakt waar de deelnemers (scholen) ook een rol in spelen.

Wat zijn de presentatiemiddelen

- Haagse Museumtent;
- Een introductiefilm over de Haagse musea en specifiek per museum een inleiding;
- Objecten in verhalenkoffers;
- Diverse andere lesmaterialen per deelnemend museum en/of andere presentatievormen (foto's, kaarten, tekstborden e.d.).

Doelgroepen

Leerlingen van PO scholen uit aandachtswijken en speciaal onderwijs: peuters, kleuters en leerlingen t/m 12 jaar. Zelfstandig wonende en inwonende senioren in buurthuizen en zorginstellingen e.d.

Aantal presentaties en lessen in oktober 2024 t/m half december van de Haagse Museumtent

- 20 lessen voor leerlingen
- 30 presentaties voor senioren

Voor het kalenderjaar 2025 van half januari tot begin juli 2025 zijn er op 8 januari 2025 al

- 22 lessen gereserveerd voor kinderen/leerlingen
- 36 presentaties voor senioren.

Deelnemende musea 2024-2025

- Kinderboekenmuseum;
- Huis van het Boek;
- Afdeling Archeologie van de Gemeente Den Haag
- Haags Historisch Museum
- Rijksmuseum de Gevangenpoort
- Museum Bredius
- West Den Haag

Ondersteuners Haagse Museumtent oktober 2023-juni 2024

- Fonds 1818
- VSB Fonds
- Stichting Boschuisen
- Het Cultuurfonds
- Hendrik Mullerfonds
- Gemeente Den Haag, regeling Samen Sociaal en Vitaal
- Iona Stichting
- Stichting RCOAK
- Stichting Bretano's steun des ouderdoms

Haagse Museumtent presentatie voor ouderen van Huis van het boek

- Haags Fonds Ons thuis
- Stichting Van Rees-Klatte
- Fonds Sluyterman van Loo
- Fundatie van Beijeren van Schagen

Toekomst Haagse Museumtent

Gezien het succes tot nu toe en het enthousiasme van zowel de deelnemende instellingen met leerlingen en senioren en de musea gaan we door het aanbieden van dit programma. Via de regeling Sociaal en Vitaal van de Gemeente Den Haag hebben we een eerste toezegging binnen voor 2025. We benaderen overige fondsen en verwachten te kunnen doorgaan met het programma.

Naast de musea die al meedoen gaan twee nieuwe musea deelnemen vanaf oktober 2025

- Kunstmuseum Den Haag
- Fotomuseum Den Haag

Colofon

Uitgave van

Stichting Gezamenlijke Projecten

Haagse Musea

Stadhouderslaan 37

2517 HV Den Haag

Postbus 30313

2500 GH Den Haag

T. 070 338 14 58

Tekst Sandra Bal, hoofd Projectenbureau

Haagse Musea

Redactie Bestuur Stichting Gezamenlijke

Projecten Haagse Musea, Projectenbureau

Haagse Musea

Fotografie cover PO Chelsey Honders

Fotografie cover VO Chelsey Honders

Ontwerp cover HMT Eindeloos

Ontwerp jaarverslag Eindeloos

Oplage 50

Drukwerk op gerecycled papier

Datum maart 2024

Hoera, het Cultuurmenu bestaat 20 jaar in
schooljaar 2024-2025. © Chelsey Honders

**Met dank aan:
ondersteuners Cultuurmenu PO en VO**

**Fonds
1818**

**nationale
nederlanden**

**het
cultuurfonds**

**THE AUGUST
FENTENER
VAN
VLISSEN
FONDS**

**GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING**

**STICHTING
BOSCHUYSEN**

VAN RAVESTEYN FONDS

ZABAWAS

Rabobank

**VAN OMMEREN
DE VOOGT
STICHTING**

**Hendrik
Muller
fonds**

fonds

**NIKO
HIEP.**

Fonds Schiefbaan Hovius

ondersteuners De Haagse Museumtent

**Fonds
1818**

**STICHTING
BOSCHUYSEN**

**Hendrik
Muller
fonds**

**VSBfonds,
iedereen doet mee**

**het
cultuurfonds**

Den Haag

**RCOAK
Fonds voor een
menswaardig bestaan**

Ons Thuis

iona stichting

**Brentano's
steun des ouderdoms**

**FONDS
SLUYTERMAN
VAN LOO**

Deelnemende musea

fotomuseum
den haag

Fotomuseum Den Haag

Stadhouderslaan 43,
2517 HV Den Haag
070 3381120
(Sarah van Aggelen &
Tahnee Fraser)
reserveringen@kunstmuseum.nl
www.fotomuseumdenhaag.nl

Den Haag

Gemeente Den Haag

Afdeling Monumentenzorg en Welstand

Spui 70, 2511 BT Den Haag
070 3534083 (Elise Mutter)
monumentenzorg@denhaag.nl
www.monumentenzorgdenhaag.nl

Dienst Stadsbeheer

Afdeling Archeologie &
Natuur- en Milieueducatie
Prins Hendrikstraat 39
2518 HH Den Haag
06 31980708 (Ilse Wijkstra)
Ilse.kamiran@denhaag.nl
www.archeologie.denhaag.nl

Haags
Historisch
Museum

Haags Historisch Museum

Korte Vijverberg 7
2513 AB Den Haag
070 3460861
(Marieke van Os-Lustig)
educatie@haagshistorisch-
museum.nl
www.haagshistorischmuseum.nl

Huis van het boek

Prinsessegracht 30
2514 AP Den Haag
070 3462700 (Winnifred Dijkstra)
reserveringen@huisvanhetboek.nl
www.huisvanhetboek.nl

Literatuurmuseum / Kinderboekenmuseum

Prins Willem-Alexanderhof 5
2595 BE Den Haag
070 3339631 (Anouk van Dijk)
groepsbezoek@
literatuurmuseum.nl
www.literatuurmuseum.nl

KUNSTMUSEUM
DEN HAAG

Kunstmuseum Den Haag

Stadhouderslaan 41
2517 HV Den Haag
070 3381 120
(Sarah van Aggelen &
Tahnee Fraser)
reserveringen@kunstmuseum.nl
www.kunstmuseum.nl

Louwman Museum

Leidsestraatweg 57
2594 BB Den Haag
070 3047372 (Debby van Rijswijk)
d.vanrijswijk@
louwmanmuseum.nl
www.louwmanmuseum.nl

De Mesdag Collectie

Laan van Meerdervoort 7f
2517 AB Den Haag
Tel 070 3621434
info@demesdagcollectie.nl

museon
omniversum

Museon-Omniversum

Stadhouderslaan 37
2517 HV Den Haag
070 3381463
scholen@oneplanet.nl

Museum Bredius

Lange vijverberg 14
2513 AC Den Haag
070 3620729
info@museumbredius.nl
www.museumbredius.nl

Museum Panorama Mesdag

Zeestraat 65
2518 AA Den Haag
070 3106665
info@panorama-mesdag.nl
www.panorama-mesdag.nl

Museum Rijswijk

Herenstraat 67
2282 BR Rijswijk
070 3903617 (Astrid Huitker)
educatie@museumrijswijk.nl
www.museumrijswijk.nl

Muzeo Scheveningen

Neptunusstraat 90
2586 GT Scheveningen
070 3500830
educatie@muzeo.nl
www.muzeo.nl

Molen De Vlieger

Essepad 3
2272 JS Voorburg
06 42834251 (Ernie Kraal)
info@molendevlieger.nl
www.molendevlieger.nl

P museum
prinsenhof
delft

Museum Prinsenhof Delft

Sint Agathaplein 1
2611 HR Delft
015 2197927 (Ellen Bakker &
Mario Carolus van Lier)
reservering-prinsenhof@delft.nl
www.prinsenhof-delft.nl

Nationaal Archief

Prins Willem-Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag
06 55267929 (Ellen Loozen)
educatie@nationaalarchief.nl
www.nationaalarchief.nl

Nationaal Monument Oranjehotel

Van Alkemadeaan 1258,
2597 BP Den Haag
070 2228070
reserveringen@oranjehotel.org
www.oranjehotel.org

Rijksmuseum de
Gevangenpoort

Rijksmuseum de Gevangenpoort

Buitenhof 33, 2513 AH Den Haag
070 3123065
info@gevangenpoort.nl
www.gevangenpoort.nl

VREDESPALIS

Vredespaleis

Carnegieplein 2
2517 KJ Den Haag
070 3024242
visit@peacepalace.org
www.vredespaleis.nl

West

West Den Haag

Lange Voorhout 102
2514 JE Den Haag
06 34293461 (Anne Willemsen)
educatie@westdenhaag.nl
www.westdenhaag.nl